Türk Mason
DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

"Mesud Cemil" Musiki üstadı ve örnek insan (Dr. Alaeddin Yayaşça) 2790

M. Gustav Le Bon'a göre toplum ruhu (Rifat Türegün) ... 2795

Millî Duygular ve Mason kardeşliği (Dr. Hüseyin Dedebaş) 2799

İlmi tahlillerde doğru ve yanlış tefsirlerin fikir terbiyesi üzerindeki tesirleri (Cemal Kıpçak) 2806

Masonluk ve ünlü musiki üstadları (Çev. Hamit Ören) 2823

"Yoga" Nefse hâkimiyet tekniği - Saadet yolu (İlhan Güngören) ... 2827

Ebedi Meşrika göçen kardeşlerimiz 2836

Mesul müdürü : Hamit Ören
İdare yeri : Tepebaşı No. 111 — İstanbul
Nüshası : 125 Kuruş
Yıllık abone : 5 Lira
Basıldığı yer : Kulen Basımevi - Galata

Revue Maçonique
Adresse : Tepebaşı No. 111, İstanbul

İstanbul 26 Şubat 1964

TÜRK MASON DERGİSİ

Türkiye Mason Derneği tarafından üç ayda bir neşrolunur

Yıl : 14 ★ İstanbul, Ocak 1964 ★ Sayı : 53

Muhtelif memleketlerdeki Mason teşkilâtı, müşterek gayede ve idealde birleşme bakımından üniversel, fakat herbiri kendi memleketi bünyesinde tamamiyle müstakil, millî bir müessesedir.

MESUD CEMİL

MUSİKİ ÜSTADI ve ÖRNEK İNSAN

★ Dr. Alaeddin YAVAŞÇA ★

Bugün, harici âlemde fanilik kapasitesinin çok üstünde bir varlık göstermiş; san'at dehasiyle, klasik değerinden hiç bir fedakârlık yapmadan halkın malı olmuş, câmiamızın dahilinde ve haricinde imreneceğimiz seviyedeki insanlığıyle örnek bir mason, MES'UD CEMİL kardeş, bizi, hayalhânemizin en mûtena köşesini teşkil edecek aziz hatırasiyle başbaşa bırakıyor.

Onun aramızdan ayrılıp ebediyete intikali dolayısiyle bana verilen bu vazife, o kadar ağır, o kadar zor, o kadar hazin ki...

Mes'ud Cemil hocamdı, mürşidimdi, ağabeyimdi, arkadaşımdı, her şeyin üstünde kardeşimdi... (*)

Türk Müziği toplumu içinde onun ismi, hemen hemen bir müzik terimi haline gelmiştir.

Büyük bir fırtınanın şiddetli ve ani kasırgası, o koca san'at çınarını bir hamlede koparıp, bizi huzur veren gölgesinden mahrum etti.

Onun çeşitli cephelerini ele almazdan evvel, kısaca biyografisini gözden geçirelim.

Mes'ud Ekrem 1902 de İstanbulda Aksaray Sinekli-bakkal Kâtib Muslihiddin sokağında, ahşab bir evde dünyaya geldi. Çocukluk çağlarında, babası büyük icracı Tamburi Cemil beyin evindeki çalışmalarından akseden harikul'ade nağmelerle kulağı gelişen küçük Mes'ud, 1912 de,

(*) İnanç Kardeşliği. Dergi

yâni 10 yaşında, babasından kemençe ve solfej, Kaşıyarık namıyle mâruf Hüsameddin beyden de usul dersleri alarak musiki hayatında ilk ciddi adımını atıyor. 1916 da Tamburi Cemil Beyin vefatını müteakip, o zamanın değerli tamburilerinden, Kadı Fuad efendiden tambur meşkine, Udi Refik Tal'at Beyden de Nazariyat tahsiline başlıyor. Babasının arkadaşları Rahmi ve Şemseddin Ziya beylerin himayesinde Türk Musikisi Nazariyatı, makam ve ¡ka bilgilerini geliştirip Hamparsum notası öğrenirken, tek ufukla iktifa edemiyen müstesna kabiliyet Mes'ud, Violonist İzzet Nezih Bey'le Batı Musikisi yönünde çalışmalara devam ediyor.

Sene 1919. Mes'ud Cemil 17 yaşında. Genç bir tamburi olarak, tambur dersleri veriyor ve o zaman Ali Rif'at Bey' in reisliğini yaptığı Şark Musikisi Cemiyetine katılıp bazı konserlere dahil oluyor. Tambur hocası Kadı Fuad efendi ile Şeyh Abdülbâki dedenin postnişini bulunduğu Yenikapı Dergâhına devam edip, Neyzenbaşı Rauf Yekta Bey, Kudümzen başı Zekâi Zâde Ahmet efendi, Neyzen Hilmi dede ile, Galata Mevlevihânesinde de Neyzen Emin Dede ile tanışması ve onlardan istifadesi yine o devre rastlar.

1920 de Prenses Zehra Hanım ve Ali Rif'at Beyin evinde Violonist Şerif Mecit Bey'le tanıştırıldı. Böylece bir müddet ondan, sonrada onun vasıtasiyle Karl Berger'den keman dersleri aldı. İşte bu esnada Mecit Bey'in kardeşi Şerif Muhiddin Bey'i tanıdı ve onun icra ettiği Violonsele meclûb olarak, kemanı bırakıp violonsele başladı.

Çalışmalarında gösterdiği istidat üzerine Şerif Muhiddin Targan ve Hüseyin Sadeddin Arel'in Teşvik ve delâletleriyle, Berlin Yüksek Müzik Akademisi'nin Violonsel Profesörü Hugo Becker'in talebesi olmak imkânını elde etti. Bu yüzden devam ettiği Hukuk tahsilini yarım bırakmıştır.

Almanyada Violonselden başka Nazariyat ve Armoni dersleri almış; tiyatro, edebiyat, dil mevzuuna eğilmiş, kül-

türünü zenginleştirmiştir. Berlinde bulunduğu sırada, Türk Müziği bilgisinin yardımıyle, o devrin Müzikologlariyle beraber çalışmış, Müzikoloji ve Folklor sahasındaki esaslı bilgisinin temellerini böylece kurmuştur.

Bir çok imkânsızlıklar ve meşakkat içinde geçirdiği yabancı diyardaki hayatında ayrıca, Berlin Üniversitesi Psikoloji Enstitüsü Ses Arşivinde asistan olarak çalışmıştır.

Bu hummalı çalışma devrinden sonra 1924 sonunda yurda dönmüş, 1925 de Darülelhan'a tambur, solfej ve Musiki Nazariyatı hocası olarak girmiştir. Bu arada Cemal Reşid, Ekrem Reşid ve Muhiddin Sadak'la tanışmış ve onlarla batı müziği sahasında müteaddit konserler vermiştir. 1930 - 1932 yıllarında, bugünkü Radyo Klasik Türk Müziği Korosu'nun nüvesi olan, Klasik Müzik Unison Erkek Korosu'nu kurmuştur. Musiki faaliyetinin dışında Edebiyat Fakültesine devam etmiş, 1926 da Özel mahiyetteki İstanbul Radyosunun Baş Spikeri, Orkestra Violonselisti, tamburisi, programcısı, daha doğrusu başlı başına bir uzvu olmuştu. 1937 de Şirket hükûmete devredilmiş, 1938 de Ankara Radyosu Türk Musikisi Neşriyat Şefi, 1940 da Ankada Radyosu Müdürü, 1941 de Batı ve Türk Müziği Yayınları Şefi, 1950 de Radyo Daireleri Müdürü, 1951 de de İstanbul Radyosu Müdürü olmuştur. Benim kendisini şahsan tanımam, ancak bu devreden sonra nasib oldu. Radyoculuk mevzuundaki çeşitli çalışmaları yanında, Türk Maarifine de hizmeti geçmiş, muhtelif tarihlerde İstanbul Erkek Lisesi, Pertevniyal Lisesi, Gelenbevi Ortaokulu, Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü, Ankara Devlet Konservatuarı, İstanbul Belediye Konservatuarı gibi müesseselerde hocalık yapmıştır. Ayrıca 1957 - 59 yılları arasında Cevdet Çağla ile beraber Bağdat Konservatuarında vazife görmüştür.

Bu yüklü mesai esnasında, Ankara Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesinin Türk Dil ve Edebiyatı bölümünden de me-

zun olmuştur. 1960 da kendi isteği ile emekliye ayrılan üstad Mes'ud Cemil, vefatı tarihine kadar, İstanbul Radyosunda Baş Müşavir olarak hizmet görmüştür.

YÖNLERİ : Mes'ud Cemil, batıyı ve Doğuyu şahsında mezcetmiş çok kıymetli bir müzikolog'du. Bu onun müzikteki ilmi yönü idi. Bunun yanıbaşında Türk Müziğinde her hangi bir enstrumanı en usta pozisyonlarda icra edebilecek mahir bir icracıydı. Kemençe, tambur, violonsel, lavta, keman ve ud çalışını dinleme zevkine erenlerdenim. Batı müziği dalındaki violonsel icrasını radyolarımızdan birçoğumuz dinledik.

Onun san'at mayası, vatanının bağrından kopan folklor müziğine de bigâne kalmadı. Muzaffer Sarısözen ve kardeşimiz Halil Bedii Yönetkenle Anadolunun birçok yerlerini dolaşıp, folkloru yerinde inceledi ve Türk Radyolarına intikalini sağladı. Dolayısıyle radyolarımızda bağlama, cura, bozuk, divan sazı, tambura gibi halk sazlarını bizzat çaldı.

Mes'ud Cemil'in Müzik cephesi hakkında inceleme yapmaya vaktimiz kâfi değildir. Gerek radyodaki seanslarımda bana refakat ederken, gerekse 7 sene evveline kadar devam ettiğim klasik korolarda yönetirken ondan sağladığım istifadeler, bana en aziz hatırası oldu.

O, radyoda mükemmel bir spiker, hususi hayatında da türkçeyi doyulamıyacak derecede güzel konuşan ve yazan insandı, sohbetini her zaman arardık.

Teknisyenliği, tonmaysterliği de vardı.

Tıb konusunda da bir hekimden çok prospektüsleri takip eder ve hekim arkadaşlariyle tıbbi mevzuda konuşmaktan zevk duyardı.

Bütün canlı mahlûkata ve tabiata derin bir sevgisi vardı. Kedileri severdi, köpekleri severdi, kuşları severdi.

Beni ziyarete geldiğinde kanaryaların ötüşünü gözleri yarı kapalı, hafif mütebessim bir tavırla dinler ,sonradan kuşların hayatı, kanaryaların cinsleri hakkında konuşmaktan hoşlanırdı.

Harici hayatta bukadar büyük değeri olan Mes'ud Cemil'in her hareketinde, rûhunun derinliklerine nüfuz etmiş, sinmiş olan engin tevazuunu müşahede etmek için onu bir defa görmek bile yeterdi.

Türkiye büyük bir değerini, masonluk âlemi saf, berrak ve samimi bir uzvunu kaybetti.

Ebedi meşrikte müsterih uyusun.

Öğrenecek ne varsa öğrendim

Açıklayacak ne varsa açıkladım

Bırakılacak ne varsa bıraktım

Ey Brahman onun için ben (Budha) yım.

Budha

M. GUSTAVE LE BON na GÖRE TOPLUM RUHU

(L'âme collective)

★ Rifat TÜREGÜN ★

Toplum ruhunu tarif etmeden evvel ona bağlı olan Phénomènes'lere bir göz atıp içlerinde en bariz ve karakteristik olanları seçerek ilerdeki eleştirmelere bir hareket noktası kurmayı daha rasyonel bulduk.

Bu gayeye ermek için Gustave Le Bon'un (Psychologie des foules) adındaki haklı olarak büyük şöhret alan eserinden daha iyi bir rehber bulunamazdı.

Kişinin eşitlerile olan münasebet ve fiillerine (action) müessirolan istidad, temayül, duygu ve niyetlerini tahlil ederken Psychologie bilimi esaslı surette halli gereken bir konu ile karşılaşmaktadır. Diğer bir deyimle ma'kul (intelligible) telekki ettiği ferdin toplum psychologie'sinin tesir'le, meydana gelen bazı şartlar altında, kendilerinden beklenenden tamamiyle ayrı bir şekilde hissedip düşündükleri hayretle müşahede edilmektedir. Toplum nedir ? Kişinin ruhu üzerinde böylesine kati bir etki yaratan kuvvetin menbaı nedir ? Kişinin ruhunda ne gibi değişiklikler vücuda getirmektedir ?

Bu üç suale cevap vermek vazifesi toplum psychologie si bilimine düşmekte ve bu vazifeyi yerine getirebilmek için de işe üçüncüsünden başlamak zorunda görülmektedir. Aslında toplum psychologie'sinin esasını da ferdlerdeki reaksiyonların değişmelerini mütalaa etmek teşkil eder. Bu itibarla yapılacak her açıklamanın evvela bir tarifi yapılmak lâzımgelir. Bunun için M. LE BON der ki : Toplum Psychologi'sinin arzettiği en göze çarpan olay şöylece izah edilebilir.

Çalışma, yaşama tarzları, karakter ve zekâları birbirine benzeyen veya benzemeyen bir takım ferdlerin bir

araya gelmesi onlara bir toplum ruhu aşılar, bu ruh onların her birinin ferd olarak duyacağı, düşüneceği ve edeceği hareketten büsbütün ayrı bir sonuç verir. Böyle bir topluluk canlı bir cismi teşkil eden muhtelif höcrelerin birleşmesinden doğan yeni bir varlık meydana getirir ki bu varlık her bir höcrenin ayrı ayrı haiz olduğu karakterden büsbütün başka bir tezahür gösterir.

Toplum içindeki ferdle, tek başına ferdin birbirinden ne kadar farklı davrandığı kolayca sezilebilirse de bu farkın sebeblerini izah edebilmek ayni derecede kolay değildir. Bunu belirtmek için modern psychologie'nin şu mutalaasını hatırlamak lâzımdır. : Yalnız uzvî hayatta deyil zekânın işlemesinde de şuursuz phénomène'lerin önemli yeri vardır. Fikrin şuurlu canlılığı şuursuz canlılığa nazaran çok zaiftir. En müdekkik bir tahlilci şuursuzluğun pek az mucip sebeblerini meydana çıkarabilir. Şuurlu bildiğimiz hareketler ekseriyetle sayısız irsî tortulara dayanan şuur dışı bir cevhere malikdir. Hareketlerimizin bilinen sebebleri dışında bilmediğimiz gizli sebebler vardır ki günlük işlerimizin çoğu bu gizli sebeblerin mahsulüdür. M. Le Bon'a göre toplum içine ferdî müktesebat ile beraber şahsiyyetler de kaybolmaktadır. Şuur dışında irsiyyet birinci plânı teşkil etmekte ve bir nevi umumî erime hasıl olmaktadır.

Denilebilir ki her ferdde zamanla inkişaf ve tekâmül eden ruh nizamı yerini şuur dışı müşterek bir kalıba terk etmektedir.

Toplumlarda hususi karakterlerin belirmesi muhtelif sebeblere dayanır.

Birincisi, toplum içinde ferd, çoğunluğa dayanan, evvelce sahibolmadığı, yalnızken frenliyebileceği, yenilmez bir kudret iktisabeder. Ferdlerin bağlıyan mes'uliyet hissi kitle içinde tamamiyle kaybolur.

İkinci sebep, hususî karakterlerin teşekkül ve istikametlerini tayin eden zihniyet sirayetidir. (contagione

mentale). Bu sirayet kolaylıkla müşahede edilebilen fakat izahı güç uyuşturucu bir sisteme dayanır. Kitlede her his ve hareket o derece sarıdır ki ferd, tabiatı hilafına bu uğurda şahsî menfaatini kitle yararına feda etmekten kaçınamaz.

Üçüncü sebep de, kitle içinde ferd maruz kaldığı telkin neticesinde ekseriya tek başına malik olduğunun tamamiyle zıddı karakterlere kolayca intibak eder. Bugün Psychologie'nin yeni buluşları içinde ipnotizma neticesinde bir telkincinin ferde karakter ve alışkanlıklarını kaybettirebildiği bilinmektedir.

Kitle içine karışan ferd bir müddet sonra kitleden taşan galeyan (effluve) veya henüz bilmediğimiz bazı sebebler dolayısiyle kitle tarafından ipnotize edilmiş bir duruma düşmekte ve düşünce sistemi paralize olarak şuursuz bir şekilde telkincinin dürüklediği istikamete, arzusu hilafına yönelmektedir. Şahsiyet şuuru kaybolmuş, istek ve muhakeme yolları körleşmiştir. Kitle içinde ferd aşağı yukarı bu durumda olup hareketlerinde şuur yoktur.

İpnotize edilen şahısda olduğu gibi bunda da körleşen fakültelerin yerini alanlar azamî teheyyüç haline gelerek karşı konulmaz bir şiddetle ipnotizör lehine harekete geçerler.

Demek oluyor ki şahsiyet şuurunun kaybolması, şuursuzluğun galebesi, telkin ve sirayet yolu ile his ve fikirlerin aynı istikamete yönelmesi, telkin edilen fikirlerin derhal tatbikine geçilmesi ferdin kitle içindeki başlıca vasıfları oluyor. Tek başına münevver bir kimse olabilen ferd, kitlenin bir cüz'ü olduğu müddetce medenî seviyyesini kaybetmekte ve iptidai insanların şiddet, vahşet ve kahramanlık vasıflarını alarak barbarlaşmaktadır.

Kitle hareketlerinde derhal son halle ulaşır, şüpheler münakaşa edilemez hakikatler olarak kabul edilir ve hoşgörmeklik derhal kin ve nefrete inkilabeder. Doğru veya yanlış diye hükmettiği bir şey hakkında hiç tereddü-

de yer bırakmadığı gibi kuvvete olan itimadı kadar müsamahasız ve otoriterdir.

Kitlenin şiddete olan saygısı, bir zaaf eseri telekki olunabilecek her nevi yumuşama ile zıd orantıdadır.

O yalnız kuvvet ve şiddete saygı gösterip kendisine hükmedecek bir kuvvetin nüfuzu altına kolayca girer. İptidai insanlar gibi muhafazakâr, gelenekci, yaşama şartlarını değiştirecek her türlü yeniliklere karşı şuursuz bir nefret duyar. Bir araya gelince ferdî şuurunu kaybeden bu topluluklar hiç düşünmeden bir kumanda altına girmeye müsaiddirler. Kelimelerin sihirli kudretleri ruhlarında fırtınalar yarattığı kadar yatıştırıcı tesir de yapabilir. Bu kabil sözlere muhakeme ve delillerle karşı koymak mümkün değildir.

Ancak böyle bir topluluğu sürükliyecek kimsede bu hususta icabeden bazı şahsî meziyyetlerin bulunması tıpkı bir ipnotizmacı gibi kitlede tenkid kabiliyetini körleşdirerek onu istediği tarafa sevkedebilecek bir teshir (fascination) kuvvetine sahib olması lâzımdır.

Bizde ham taşı yontmak manevî bir semboldur.
Bu sembol insanlığın tutacağı tek yoldur.
Hürriyetle eşitlik, kardeşlik birleşince
Bu duygular gönülde bir araya gelince
Masonluğun temeli hazırlanmış demektir.
Kurulacak binanın tek noksanı emektir.
Ülkümüz sevişmektir, dürüstlük, fazilettir.
Meslekte rehberimiz Akıl ile Hikmettir
Kuvvet müsamaha da Güzellik tabiat ta
Kâinatın Mimarı gizlidir (Hakikat) ta
Masonun (Amentü) sü bu sözlerde saklıdır.
Bu sözleri izleyen her işinde (Hak) lıdır.

Rifat Türegün

MİLLÎ DUYGULAR ve MASON KARDEŞLİĞİ

★ Dr. Hüseyin DEDEBAŞ ★

Üstadı Muhterem, Aziz Üstat ve Kardeşlerim,

Hissî tarafı kuvvetli bir konuyu incelerken, yapacağım kusurları müsamaha ile karşılamanızı, konuşmamın sonunda hatalarımı düzelterek, eksiklerimi tamamlamanızı hasseten rica ediyorum.

Önce taassup derecesindeki milliyetçilikten bahsedeceğim. Şovenizm'in tarih boyunca milletlere ne büyük zararlar verdiği bilinmektedir. Bu şekil ileri milliyetçiliğin; emperyalizm, mevki ve para hırsı gibi gayeleri vardır. Hakikatte bu gibi hırslar, insanı kötüye sevk eder, iyi duyguları yok eder. Bu şekil siyaset adamlarının ne kendilerine, ne de milletlerine faydalı olduğu görülmemiştir. Bilakis böyle şahıslar yüzünden birçok milletler hiç de hak etmedikleri büyük izdirapları yıllar ve yıllarca çekmişlerdir. Esasen Masonluk da bu gibi ceryanları hiç bir zaman tasvip etmemiş, açık veya kapalı olarak böylelerıyle mücadele etmiştir.

Millî duyguların fazla veya eksik olması büyük milletlerin doğması için bir faktör olmadığını günümüzde görmek pekalâ mümkündür. Şöyle ki : muhtelif milletlerin evlâtlarından teşekkül etmiş Amerika Birleşik Devletleri, ilim ve sosyal düzeni ile en kudretli bir devlet hüviyetinde görülürken, yakın komşularımız Arapların arasında her gün kardeş kavgalarının eksik olmadığı, birleşerek bi rvarlık teşkil edemedikleri görülmektedir. Bunun yanında; sosyal düzeni bozuk, geri kalmış milletlerde, dahili harplerin, kardeş kavgalarının hiç eksilmediğini asrımız göstermiştir.

Şükretmek lâzımdır ki; millî duygular, zaman ve me-

kânla değişe gelmekte. Ve bu değişme insanlık hayrına tekâmül etmektedir. Nitekim, büyük mütefekkir ve milliyetçi Ziya Gökalp, 1910 da neşrettiği "Turan" namındaki manzumesinde :

Vatan ne Türkiyedir Türklere ne Türkistan

Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir Turan...

diyerek, Türklerin vatanı ne Türkiyedir, ne de hatta Türkistandır, dünyada nerede Türk varsa, onların heyeti mecmuası asıl vatanımızdır diyor. Fakat daha sonraları büyük mütefekkirdeki fikrî tekâmül, bugün bizlerin anladığımız manada, milliyetçiliği şu veciz cümle ile ifade ediyor :

"Türk kal ve olmayanları sev"

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden bu yana, değişen bütün hükümetlerin değişmeyen tek siyaseti : "Yurtta sulh, cihanda sulh" olmuştur. Bu vecizeden benim anladığım; kırk küsur yıldan beri memleketimizi idare etmiş devlet adamlarının emperyalist bir duyguya kapıldıkları ve içerde vatandaşlar arasında sevgi ve saygıyı kurmayı esas siyaset ittihaz ettikleridir. Nitekim bu devre içinde Turancılık gibi ileri milliyetçilik hareketleri yurdumuzda hiç revaç bulmamış ve zaman zaman kanun dışı kabul edilmiştir. Bunun yanında, vatanımızın bütünlüğünde gözü olan büyük komşu bir devletin Boğazlar ve Şark Vilâyetlerimiz hakkındaki isteklerini milletçe red ederken, her birimizin millî duyguları, milletimize ve tarihimize yakışır bir şekilde tecelli etmiştir. Esasen Masonik düşünüş tarzı da, müdafaa denilen meşru ve mukaddes bir hakkı tebcil eder. Nitekim cemiyetimize girerken alınan teahhütte, Masonlukta "Dine ve umum iadaba aykırı bir şey bulunmadığı gibi, vatan ve ailenize karşı üzerinize düşen vazifelere aykırı hiç bir cihet de yoktur" denilmektedir. Onun için yukarıdaki meşru müdafaada bütün Türk Masonlarının benim gibi düşünüp, his ettiklerinden zerrece şüphem yoktur.

Şimdi günümüzün konularından olan ve millî duygularımızın ne derecede yumuşak ve insaniyetçiliğe mütemayil bir merhalede olduğunu gösteren son bir misalle bu mevzuu kapatmak istiyorum.

Burada bahis etmek istediğim, ortak pazara girme davamızdır. Ortak pazara girmedeki maksat, ilk nazarda yalnız iktisadî bir takım avantajlar sağlamak gibi görülebilir. Fakat hakikatte böyle olmayıp, iktisadî avantajlardan da daha mühim; siyasî, sosyal ve kültürel bir takım faktörlerin bizi bu birleşmeğe sevk ettiği muhakkaktır. Birlikten kuvvet doğacağını düşünerek ve dünya muvazenesinde esaslı bir rol oynayabilmek maksadiyle, Avrupa tek bir devlet olma yolundadır. Böyle bir birliğe girmekle bir aynı zamanda bir asırdan beri devam edegelen batılılaşma çabamızı da daha kolay tahakkuk ettirebileceğiz. Amerika ve Avustralyadan sonra Avrupanın da tek bir devlet haline gelmek için çalışmaları bir gün dünyanın kıtalar memleketi olabileceğini düşündürmez mi? Ve eğer insanlık ilerde aklını başına alabilirse tek bir insanlık dünyası görülebilecektir. Belki bugün hayal gibi ama, feza çalışmaları böyle bir olayı tacil edebilecektir.

Millî duyguları burada keserek Mason kardeşliğe geçmek istiyorum. Fakat daha önce, umumi kardeşliğin gayet güzel bir tarihçesini yapan Cemal Kıpçak üstadımızın Türk Mason dergisinde neşredilen bir yazısından bazı kısımları aktaracağım. Bu yazıda; "İkinci asırda yaşamış olan tarih yazarı Lucien'in Toxaris isimli eserinde geçen bir muhavereden bahis edilmektedir. Konusu, kan kardeşliği olan bu muhaverede bir İskit ile bir Yunanlı konuşmaktadır. İskit; kendi dostluk ve sadakatlerinin dafa fazla olduğunu iddia ederek demektedir ki :

— Biz sizin gibi içki içerek dostluk tesis etmeyiz... Bizim dostluğumuz bir insanın aynı yaşta olması veya komşu bulunması gibi basit münasebetlerin icabı olmaz.

Biz dostluk yapmak için aradığımız insanda her şeyden evvel fazilet bulunmasını isteriz, o insanın karakterini gözleriz. Ancak bu hallerin müspet olduklarına inandıktan sonra artık ölünceye kadar beraber olmayı ve gerekirse beraber yaşayıp beraber ölmeyi en büyük yeminlerle taahhüt altına alırız. Bu taahhüt tabii karşılıklı olur. Ve artık hiçbir kuvvet bizi ayıramaz. Der.

Lucien'in onsekiz asır evvel İskitliden naklettiği bu kardeşliği bugün ben de aynı şekilde benimseyip kabul ettiğim için size nakletmiş bulunuyorum.

Evet, insanlık tarihinde kan, din, tarikat, içtihat ve diğer bir çok isimlerle kardeşlikler tarif ve ihtas edilmiştir. Birçok filozoflar, bu arada Ogust Komte'a aynı mevzuu inceden inceye işlemişlerdir. Ama ne olursa olsun, karakter ve faziletin süslediği sevgiye bağlı kardeşliği ilk defa Lucien dile getirmiştir.

Şimdi, Masonik kardeşlik üzerindeki düşüncelerime geliyorum. Gerçi gelenek ve ritüellerimiz bizim kardeşliğimizin tam ve mükemmel olduğunu göstermekteymişse de, bunun önce dış tesirlerle zedelenmeğe çalışıldığını görmemek imkânsızdır. Sonra da bizzat kendi camiamız içinde ideal kabul ettiğimiz tam ve mükemmel kardeşliğe erişemediğimizi itiraf etmeliyiz. "Kendini bilmek kadar irfan yoktur" sözü ile, kusur ve noksanlarımızı görüp bizi evvelâ teşhise götüren masonluk, bundan sonra tedaviyi düşündürdüğü için, bu tarzda konuşmak cesaretini kendimde görüyorum.

İzah edeyim; masonik kardeşliği zedelemeğe çalışan dış tesirlerin başında siyaset gelir. Dün olduğu gibi bugün de dünyanın birçok yerlerinde siyasi baskılarla masonluk, arzu edildiği kadar, gelişememektedir.

İkinci mühim dış tesir din adamlarından gelmiştir. Katolik kilisesinin bir aralık, Masonluğa müessir olması,

bu ceryanların en esaslısı olmuştur. Fakat "İngilterenin üçüncü büyük üstadı Dr. John Theophilus Desaquliers'in "Allaha ve dine müteallik" ve 1723 Anderson anayasasına ithal edilen ve kardeşliği herhangibir hususi dinî akide tesirinden kurtaran kararı ile, masonluk bir zümre akidesine sahip olanların malı olmaktan çıkmış ve Universal bir kardeşlik kurumu olmuştur".

Masonluğun düşmanları mevzuunu daha fazla uzatmıyarak şimdi de, bizzat kendi içimizden gelen çatlak seslere bir göz atalım. Buna iki misal vereceğim.

Birincisini; 1932 senesinde Selâmet Mah.·. Muh.·. M. Nurettin B.·. tarafından verilen konferansdan alıyorum.

"M. Nurettin B.·. bir akşam yemeğinde Mr. Allen isimli bir İngilizle tanışır ve bu zatın İstanbul'daki İngiliz Locasının umumî kâtibi olduğunu öğrenir.

Biraderimiz sorar :

— Biz sizi ziyaret edemez miyiz?

— Hayır müsaade edilmiyor, cevabını alır.

— Peki, fakat siz bize gelebilirsiniz, biz bu ziyarete mumanaat etmeyiz.

— Mr. Allen, biraderimizin bu sözüne de şöyle mukabele eder,

— Hayır, bizim locaya mensup biraderlerin sizin locayı ziyaret etmesine de müsaade edilmez, memnudur."

M. Nurettin B.·. bu muhavereyi nakil ettikten sonra; başka başka memleketlerde bulunan Mason müesseseleri birtaraf, aynı şehirde mesaisine devam eden iki locadan birisi, azasını ötekisini ziyaretten men ediyor, öyle ise mesleğimiz beynelmilel değildir, diyor.

İknci misalimi 1955 senesinde Uyanış Mah.·. Muh.·. Z. H. Velibeşe B.·. tarafından verilen "Masonluğun ga-

yesi" konferansından alıyorum. Velibeşe Üstat, bu konferansında İngiliz ve Lâtin Masonluğuna ait geniş malûmat veriyor ve İngiliz Masonluğunun Lâtin Masonluğunu tanımadığını, kabul etmediğini şu ibret verici misalle gösteriyor :

"Birinci ve İkinci Dünya harplerinde İngiltereye iltica eden Fransız ve Belçikalı masonlar, İngiliz masonları tarafından büyük bir himayeye mazhar olmuşlar, kendilerine nakten, iş bulma yönünden azımsanmayacak milyonca sterlinlik yardım yapılmıştır. Fakat bunu hususi nam altında yapmışlar ve Lâtin masonları localarına almamışlardır. Hatta harpten sonra İngiliz büyük locasına, Fransız obediyansları tarafından gönderilen teşekkür levhalarını da kabul etmeyerek geri çevirmişlerdir."

Yukarıda iki misal, yer yüzünde masonlar arasındaki kardeşliğin, bizim ideal kabul ettiğimiz tam ve mükemmel şekle ulaşamadığını gösteriyor zannederim. Bilhassa ikinci misalde, yalnız kardeşlik mefhumu değil, mesleğimizde her gün talim ettiğimiz toleransı da bulmak imkânı yoktur. Masonun masonu kardeş olarak kabul etmemesi, bütün insanlık için tahakkukunu istediğimiz kardeşlik mefhumundan, daha ne kadar uzak olduğumuzu göstermez mi ?

Millî duygular, müteassıp ve batıl bir takım fikirlere dayanmadığı takdirde, insanların yaklaşmalarına ve birbirlerini sevmelerine mânî değildir. Bugün insanlık bizzat kendi kaderini kendi tayin durumundadır. Esasen buna muktedirdir de. Artık tabiat kanunlarının, insanlık kaderine olan etkileri eskisi gibi büyük olmamakta, bilakis insan tabiata hükmedebilmektedir. Çalışacağız, iyi karakterli, iyi insan olarak, kendi vatan ve milletimize hizmet ederek faydalı olacağız. Bu, esasen beşeriyete de hizmet sayılır. Zira "Millet, beşeriyet ailesinin bir uzvudur."

Son yıllarda ilim ve fende elde edilen büyük ilerleme-

ler, insanları birbirine yaklaşmağa icbar etmektedir. Onun için fertler arasındaki münasebetlerin de ehemmiyeti eskisine göre bir kat daha artmış durumdadır. Fertler yolu ile milletler ve devletler arasında bu kardeşlik duygusu tesis edilmediği takdirde vuku bulacak silahlı itilaflar beşeriyeti büyük ölçüde hırpalayacak, galip ve mağlup diye bir ayırmanın mümkün olamayacağı, kazananın da çok büyük kayıpları olacağı, kısaca insanlık için bir felaket doğacağı düşünülebilir. Öyle ise bugünkü bilgilerimizi insanlık hayrına kullanmağa, onları refah, saadet ve kardeşliğe götürecek yolları arayıp bulmağa mecburuz.

Masonluk kurulduğu günden beri bir kardeşlik müessesesi olduğuna göre ,bugünün zaruretlerini asırlarca evvel görüp benimsemiş ve bu uğurda çalışmıştır. Çalışmalarımızın tam ve mükemmel olabilmesi için daha büyük mesai sarfetmemi zicap ediyor. Günümüzde ırk, din ve milliyet gibi mefhumlardan daha ziyade hürriyet, insan hakları, sosyal düzen ve güvenlik anlayışına yönelen beşeriyetin bu inkişafını çok önceden gören masonluk gayeye ulaşabilmek için, mensuplarına bir taraftan kendi içinden gelen çatlak sesleri aklî-hikmet yolu ile yok etmeği telkin eder, diğer taraftan insanların fikrî tekâmülüne yardımcı olarak, onları bir birinden uzaklaştıran, düşman eden taassup duygularını yok etmeğe çalışır. Ancak ideal kabul ettiğimiz kardeşlik bu suretle tahakkuk edecektir kanaatindeyim.

R u b a î

Bir taifeyiz ki cismimizi can ederiz
Halvetgahi gamda mahvı ebdan ederiz
Sönseydi bu meclis içre Şem'i hursîd
Himmet nefesiyle biz furuzan ederiz.

Hâletî

İLMÎ TAHLİLLERDE DOĞRU VE YANLIŞ TEFSİRLERİN FİKİR TERBİYESİ ÜZERİNDEKİ TESİRLERİ

★ Cemal KIPÇAK ★

IV — Geleceğin bilinmesi (Tefe'ül) karşısında ihtimal hesapları ve tesadüf kanunları :

Bundan evvel ele aldığımız konularda görüldüğü gibi, insan zekâsı ilk bakışta kendisine garip gelen her olayı evvela tabiat üstü bir görüşle süzmüş, onda saklı duran manaları bu bakımdan incelemiş, sırları anlamaya çalışmış ve bunları günlük faaliyetleri arasında kullanma çareleri aramıştır. Bu olaylar arasında en müsbet manayı taşıması gereken matematiğin bile başlangıçta majik ve esrarlı bir olumluluk taşıdığının kabul edilmiş olması hakikaten garip bir tecelli olsa gerektir. (Pitagor) un mektebi, her şeyden evvel bir muammalar sahnesi idi. Talebeleri esrarlı adetlere türlü merasimle manalar verirler ve (Ey, ilâhların yarattığı ilâhî adetler, bizleri kudsiyetinizle nurlandırın) diye dua ederler ve dört sayısına da (Tetraktis) adını vererek ona : (Sen ki yaradılış ceryanlarının bütün kaynak ve köklerine sahipsin.....) diyerek onun manevi kıymetini izaha çalışırlardı.

Pitagorun tedris usulünde adetlerin ve şekillerin bir takım ahlâkî vasıfları belirttiklerinin izahı vardı. Meselâ, 1 sayısı başlıbaşına bir sayı olarak kabul edilmez, bütün sayıların kaynağı sayılırdı. Bu sayı, aklu hikmet ve muhakemeyi temsil ederdi. İki sayısı, kanaati, dört sayısı adaleti, beş sayısı izdivacı temsil eder, ayrıca bütün renklerin sırrına da sahip sayılırdı. Altının vasfı soğukluk, yedinin vasfı sıhhat, sekizin vasfı aşktı... Altı yüzlü bir menşur dünyanın sırlarını sembolize eder, piramid ateşin

sırrını temsil ederdi. 12 yüzlü menşur ise semaların mümessili idi. Küre, tam ve mükemmeli temsil eder, yıldızlar arasındaki mesafeler de ilk musiki aletlerindeki tellerin uzunluğu gibi âhenkli olarak tasavvur edilirdi.

Rakkamların bazıları erkek, bazıları dişi olarak kabul edilirdi. Ayrıca, bütün bölenlerinin toplamı kendisine eşit olan sayılar mükemmel sayı olarak tanınırdı.

Bu sayıların ilki altı sayısı idi. Bu sayının bölenleri, bilindiği gibi 1, 2, 3 olduğuna göre bunların üçünün toplamı da kendisine eşit, yani altıdır. Bu sayıların ikincisi 28 dir. Bölenleri, 1, 2, 4, 7, 14 sayılarıdır ki bunların da toplamı yine 28 i vermektedir.

Neopitagorisyenlerden İskenderyeli (Nikomak) bu sayıların üçüncü ve dördüncüsünü aramakla çok uğraşmış ve bunların 496 ve 8128 olduklarını bulmuştur. Beşinci sayı ise 33550336 dır.

Nikomak, bu neticelere ulaştıktan sonra toplu olarak sembolize ettikleri manayi da :

(Eyi ve güzel azdır ama kolay sayılır, Kötü ve çirkin çoktur ama sayısı tükenmez) şeklinde izah etmiştir.

Nikomak ayrıca dostluk sayıları adını verdiği sayıları da keşfetmiştir. Bunlar, 220 ile 284 dür.

Pitagora,

— Dost nedir? diye sormuşlar.

— Başka bir ben ¡m... diye cevap vermiş.

Bunun gibi, 220 nin bütün bölücülerinin toplamı, yani : $1+2+4+5+10+11+20+22+44+55+110=284$.. sayısına eşittir. Diğer taraftan 284 ün bütün bölücülerinin toplamı da 22 yi tutmaktadır.

Başka bir tesadüf grubu sayıları da üçken yapanlardır. Bunlar, kendilerinden evvel gelen sayıların toplamına

eşit olurlar. Mesela :
1+2=3 1+2+3=6 1+2+3+4=10 gibi... sayıların üçken yapmaları aşağıda ayrıca izah edilecektir.

Matematikte sihirli safhalar arama inanışının çok eski devirlere kadar uzandığını tarih yazmaktadır. Hintliler ve İbraniler yukarıda misallerini verdiğimiz mükemmel sayıları ve dostluk sayılarını bilmekte idiler. Bu sebeple, Allahın dünyayı altı günde yarattığı hakkındaki inanış ve ayın 28 günde devrini tamamlaması bu rakkamlara verilen manalara ayrıca kudsi bir mahiyetin de eklenmesine sebep olmuştur.

Eski Çinin sayı bilimi, bu günün istatistik kaidelerine esas olan sihirli temeli atmıştır. Bu temel, sayıların şekillendirilmeleri suretiyle meydana gelmiştir. Bu şekiller, basit çizgiler, daireler veya noktalardır.

Çinliler sayıları ayrıca erkek veya dişi olarak kabul ediyorlardı. Bunlardan erkek olanlar tek sayılardı ve tam çizgilerle gösterilmekte idiler.. Dişiler ise çift sayılardı ve kesik çizgilerle işaretlenirlerdi.

Her sayının ayrıca br manası da vardı. Yer, gök, ateş, su, hava, rüzgâr, dağ ve saire hep ayrı rakamlarla ifade edilmekte idiler. Buradan türlü sihirli neticeler çıkarılmakta ve bu neticeler keşfiyat, büyü ve sair bunun gibi telekkilere esas tutulmakta idi.

Çinlilerden sonra Hintliler de sayıların sembollerini kullanmışlardır. Sayıları şekillendiren ve şekilleri de sembollendiren meşhur sihirli kare buradan doğmuştur. Bu sembole eski çin kitaplarında rastlanılmış ve yazılış tarihinin İsa'nın doğumundan bin sene evveline rastladığı tesbit edilmiştir.

Bu (kare), her köşesi üçe bölünerek 9 göze ayrılmış ve her göze de öyle sayılar konulmuştur ki sağdan sola veya yukarıdan aşağı toplamları aynı sonucu vermektedir.

Mesela, yukarıdaki üç kare 4, 9, 2, onun altındaki 3, 5, 7, onun altındaki de 8, 1, 6 olursa ayrı ayrı toplamları hep 15 sayısını vermektedir. Yukarıdan aşağı hesaplamada da 4 sayısının altına 3 ve 8, 9 sayısının altına 4 ve 1 ve 2 nin altına da 7 ve 6 rastlamak suretiyle toplamlar hep 15 sayısını verirler. Bu sayıların her birine ayrı manalar verildiği taktirde veya romen harfleriyle bu sayılar bir araya gelince çıkan ifadeler sihirli izahlar sayılmaktadır. Mesela, Kabal sisteminde ele alınan 5 tane kareden bir tanesi ortaya konarak diğerleri de bu ortadaki karenin bir kenarına bitiştirilmek suretiyle salip şeklini aldırır ve ortadaki kareye 5 sayısını koyduktan sonra sağdakine 7 ve soldakine 3, yukarıdakine 9 ve alttakine 1 sayısını koyacak olursak toplam yukarıdan aşağı ve sağdan sola hep 15 sayısını vermektedir. Bu sayılar ibrani harflerle kıymetlendirilirse (Jehovah) ismi belirmektedir...

Sayıların harflendirilmesi bilhassa romen sayılarıyla daha geniş bir saha kazanmıştır. Katolik bir din bilgini sayılan (Pierre Bungus) 666 sayısının (Martin Luther) ismine bir remiz ifade ettiğini anlatmak için tam 700 sahife tutan bir kitap yazmıştır. Luther de bu kitabı tefsir ederek papalık makamının devam müddetine işaret eden bir izah olduğunnu anlatmaya çalışmıştır. Luther'in mühtedilerinden sayılan ve kuvvetli bir matematikçi olan (Stiefel), 666 sayısının Papa onuncu Leonun ismine uyduğunu savunmuştur. Bu savunma için ne kadar çok uğraşıldığını hayretle görmek mümkündür. Bunun için, Papanın adı (Leodecimis) olarak yazılmakta ve bu harfler arasında E ile S hesaba katılmayarak diğerleri (MDCLVI) şeklinde sıralanmaktadır. Bu harfler romen sayısı olarak 1656 sayısını vermektedir. Bu sayı ise, 666 nın üzerine 990 ilavesiyle meydana gelir. (DeCİMİS) ifadesi 10 sayısına muadil görüldüğünden 990 üzerine bu sayı katılınca netice 1000 666 olmakta 1000 sayısı da (M) harfi ile gösterildiği için esrar manasına gelen (Mystere) kelime-

sinin baş harfi olarak (Sen Jan) tarafından tebliğ edildiği rivayet edilen ve İncilin (Yeni çağ), (Ahdi cedid) kısmına ilave olarak kayıtlı bulunan (Opokalypse) tefe'üllerindeki izahlara atıf yapmaktadır.

Eskilerin sayılardan geleceğe ait manalar çıkarabilmek için gösterdikleri çabalar pek çoktur. Sayılarda görülen her gariplik onlarca türlü şekilde tefsir edilmiş ve üzerinde oynanılmıştır.

Sayıların seri halinde devam etmesi, tek ve çift sayılar ve bu sayıların adedî ve hendesi türlü silsileler göstermesi ve bu silsilelerin münasebetleri hep üzerinde işlenilen problemler olmuştur. Sayılara bir takım hizmetler izafe edilmiş, tek sayılar erkek, çift sayılar dişi sayılmış ve bunların seri halinde devam etmesi bir çiftleşme olarak tefsir edilerek 1, 2, 3, 4, 5, , , , şeklinde sıralanan tek silsile aile olarak kabul edilmiş bu aileden 1, 3, 5, 7, ilh. gibi tek sayılar erkek evlatlar, 2, 4, 6, 8 ilh ...gibi çift sayılar da kız evlatlar olarak vasıflandırılmış ve bundan türlü sonuçların tefe'ülü çareleri aranmıştır.

Ayrıca sayıları noktalarla belirtmek suretiyle meydana gelen şekillenmelerden de aynı suretle neticeler aranmıştır. Meselâ, şekil olarak üçken yapan sayılar, bir noktanın altına baştaki noktalar yukarıdan aşağı aynı sıraya gelmek şartiyle iki nokta ve onun altına 3 nokta ve onun altına 4 nokta ve bu suretle alt alta beş, altı, yedi ilh... noktalar koymak suretiyle bir dik üçken meydana getirilmiştir. Bu noktaların toplamı yapılınca ortaya çıkan sayılar, 1, 3, 6, 10, 15, 21, 28, 36; 45 ilh...dir. İşte bu sayılar üçken yapan sayılar olarak adlandırılmışlardır. Aynı usulle kare teşkil eden : 1 — 4 — 9 — 16 — 25 — 36 ilh... sayıları ve ayrıca 5 ve altı köşeli poligonlarla yıldız ve saire gibi şekiller alan türlü noktalamaları yaparak geometrik seriler meydana getiren sayılar bulunmuştur.

Pitagorisyenler bu sayılara türlü sihirli manalar ver-

mişlerdir. Bu suretle tefe'ül tefsirlerine kaçacakları yerde sayıların hesabi münasebetleri üzerinde kalmış olsalardı belki de aradıklarını müsbet imkânlar içinde en yakın neticelere ulaştıracak olan ihtimal hesaplarının esaslarını tayin etmeye imkân bulmuş olacaklardı.

Üçken yapan sayılar ancak 2000 sene sonra, sayıların kıymeteri ifadelendirmeleri imkânı hasıl olduktan sonra ehemmiyet kazanmışlardır. Bu hususta ilk muvaffakiyeti Hintlilerin elde ettiği anlaşılmaktadır.

Noktalama yolu ile meydana gelen türlü şekillerin neticede üçkenlere bölünmesi mümkündür. Şu halde üçken yapan sayıların nasıl teşekkül ettiğini tayin eden kaideyi bilirsek, bütün şekillenmelerin de kaidelerini bilmiş oluruz.

Üçken yapan sayıların kaidesini bulmak için tabii silsilenin altına bu sayıların silsilesini yazalım :

Tabii silsile	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Üçken yapan sayılar silsilesi	1	3	6	10	15	21	28	36	45	55

Burada hemen gözümüze çarpan husus, ilk serideki tek sayılar alttaki seride hizalarına gelen sayıları tam olarak bölmektedir. Bu bölüş de bir sıra takip ederek hasıl olmaktadır. Bu sıra :

Tek sayılar :	1	3	5	7	9
Bölünüş şekli :	$1\times1=1$,	$3\times2=6$,	$5\times3=15$,	$7\times4=28$,	$9\times5=45$

Şu halde, görülüyorki, üçken yapan serinin her tek sayısı bir sonraki çift sayının yarısı ile çarpılmasından elde edilmektedir. Buna göre ilk silsiledeki sayılardan herhangi birini (n) olarak gösterirsek, ikinci silsilede bu sayıya tekabul edecek üçken seri sayısı :

$$Kn = \frac{n\times(n+1)}{2}$$ formülü ile bulunur.

Bu formül kontrol edilecek olursa, birinci silsiledeki çift sayılar için de netice verdiği görülür.

Noktalama yolu ile kare yapan sayılara gelince. Bunları da normal silsilenin altına yazarsak :

Normal silsile :	1	2	3	4	5	6	7	8	9	.....
Kare yapan silsile :	1	4	9	16	25	36	49	64	81	.....

olarak devam ettiğini görürüz...ki bu da formül olarak :

$$Tn = n^2$$ vermektedir.

Bu kare serisinin üçkenli seri ile olan münasebeti ise, herhangi bir kare, normal silsilede kendisine karşı gelen üçken silsilesi sayısının bir evvelki sayı ile toplamına eşit olarak belirmektedir. Şöyleki :

Üçken serisi	:	1	3	6	10	15	21	28 .....
Bir evvelki sayı	:		1	3	6	10	15	21 .....
Toplam (kare serisi)	:	1	4	9	16	25	36	49 .....

Bunu da bir formülle belirtirsek :

$$Kn = Tn + Tn-1 = \frac{n(n+1)}{2} + \frac{n(n-1)}{2}$$ olur.

Burada Kn: kare serisi sayısı, Tn: tekabul eden üçken serisi sayısıdır.

Ayrıca : $n^2 = \frac{n}{2}(n + 1 + n - 1) = \frac{n}{2} \times 2n$ olmaktadır.

Bu suretle evvela noktalarla türlü şekillenmeler yapmak ve sonra bu şekillenmeleri veren sayılar silsilesini bularak ona göre bu sayıları sağlayan formülü tayin etmenin kolaylıkla temin edilebileceği anlaşılmış olur.

Hacım şekillenmeleri, bilindiği gibi satıh şekillenmelerinden doğmaktadır. Satıh şekillenmelerini veren sayı silsilelerinin teşekkül tarzını formülleriyle tayin etmek mümkün olunca, buradan hacım şekillerini veren formülleri tesbit etmek de tabiatiyle mümkün olur. Bu şekillenmeler, her had için satıh silsilesinde kendinden evvel gelen hadlerin toplamı olarak hesaplanır. Mesela, üçken kaideli bir piramidi kuran sayılar için evvela üçken silsilesini yapan : 1 — 3 — 6 — 10 — 15 — 21 — 28 — ..... sayıları alınır. Bunlardan her hadde tekabül eden sayı, kendinden evvel gelen hadlerin toplamı olur şöyleki :

1	3	6	10	15	21	28
	4	10	20	35	56	84

Bu silsilenin de kuruluş formülü bu suretle :

$$(Fn + Fn — ..... + 1) \quad \text{olur.}$$

Eğer, kaidesi kare olan bir menşur yapan sayı silsilesi aranırsa bu taktirde aynı formül kare satıh yapan sayılar üzerine tatbik edilir.

Üçken silsilelerinden elde edilen şekil piramiddir. Çok yüzlü menşurlar piramidleri yan satıhlarından biribirine yapıştırmak suretiyle elde edilirler. Bu suretle türlü tezyini şekiller yapmak mümkün olur. Pitagorisyenler bu nevi terkiplerle uğraşmışlardır.

Üçken silsilesi, matematiğin istatistik esaslarını tayinde büyük rol oynar. Bu esasların tayini de ihtimal hesaplarını ortaya çıkarmaktadır. Bu hususta iskambil kâğıtları üzerinde yapılan tatbikat izahı kolaylaştırır.

Oyun kartları çin icadıdır. Bu kartlarla iskambil oynamak Avrupada XIV üncü yüzyılda adet haline gelmiştir. Bu oyun için ihtimal hesaplarının kullanılması iki fransız matematikçisi tarafından düşünülmüştür. Bunlar: (Fermat) ve (Pascal) dır.

1665 tarihinde Pascalın şekillenmiş sayılar hakkında

bir eseri çıkmıştır. 1693 senesinde ise (Royal Society) Breslav şehrinin ölüm ve doğum istatistiklerine dayanarak bir (hayat süresi) cetveli neşretmiştir. Bu cetvelden gaye emekli maaşlarının irad hesaplarının incelenmesi idi.

Orta çağda, deniz nakliyatının kazandığı büyük gelişme bu nakliyatın sigorta işlerine de büyük ehemmiyet kazandırmıştır. Bu ehemmiyet, nakledilen mallara emniyet sağlamayı kollamaktan ziyade bir nevi tesadüf oyunu halinde kumar şeklinde işletilmesiyle kendini göstermiştir.

Hayat sigortası da, feodal sistemde asillere faizle borç ödemek usulünden başlamış ve orta çağın pazarlarında sermaye oyunlarının kendisini hissettirmesiyle devam ederek şahısların hayatları veya bir çocuğun doğumu gibi türlü şekillenmeler üzerine paralı iddialara girişmek şeklinde geniş sahalar kazanmıştır. XIV üncü yüzyılda hükümet borsa oyunları içinde kendisini gösteren bir çok sigorta hareketlerini yasaklamak lüzumunu bile duymuştur.

XV inci yüzyılın ikinci yarısında Anvers borsası kurulmuş ve XVI ncı yüzyılın başlangıcında bu şehir Felemengin büyük ticaret merkezi haline gelmiştir. Burada bütün dünya tüccarları alışveriş yaparlardı. Bu alışverişte mal mubadelesinden ziyade borç senetleri ve esham muameleleri olurdu. Bu muameleler neticede kuvvetli spekülasyonlar haline gelmiş ve büyük riskler taşıyan borsa oyunları ceryan etmiştir. Bu oyunlar arasında, astrologların, kâhinlerin, falcıların mühim roller oynadıkları görülmüştür.

XVI ncı yüzyılın yazarlarından biri, bir kısım asillerle baz ıtüccarların sermayelerini yalnız para oyunlarına yatırmaları dolayısıyla toprağın işletilemediğini, ticaret eşyasının hareket göstermediğini ve bu yüzden fiatların çok yükseldiğini yazmaktadır.

Bu suretle, iktisadi hareketler büyük mikyasta bir kumar ve borsa oyunları içinde kalmıştır. Bu kumar ve

oyunlar doğan bir çocuk üzerine veya bir şahsın ölümü üzerine yapılanbahisleri de içine almıştır. Bundan da bu günkü hayat sigortacılığının esasları doğmuştur.

Diğer taraftan (Flandr) da tüccarlar kendi aralarında bir takım bahislere de girmeye başlamışlardır. Mesela, Anverste, İspanya pazarındaki fiatlar üzerine bahislere girişilmiştir. Bundan da deniz sigortacılığının esasları kurulmuştur. Bu kimseler, büyük sermaye oyunları ile kazanma şanslarını yükseltmek için uğraşmışlardır. İşte, bu uğraşma ihtimal hesaplarından faydalanma imkânını sağlamıştır.

İhtimal hesapları üzerinde bir fikir edinmek için iskambil oyunlarının şartlarını incelemek veya zar atma yolu ile tesadüflerin şartlarını kontrol etmek kavrayışı kolaylaştırmaktadır.

Mesela, içinde dört as bulunan bir iskambil destesinden iki kartı çektiğim zaman bunları nbirinin kupa ası, diğerinin de maça ası olması ihtimali üzerinde duralım.

Çekilen kâğıtlar şu altı ihtimalden birini verecektir :

a — kupa — maça
b — maça — karo
c — maça — sinek
d — kupa — karo
e — kupa — sinek
f — karo — sinek

Bunlardan yalnız bir tanesi aranılan neticedir. Demekki müsbet netice beşe karşı 1 dir. Ama, bu durum kartlar çekildiği zaman her beş çekilişte bir tanesinin mutlaka müsbet olacağına delalet etmez. Böyle bir netice, bir takım başka şartların da yerine getirilmesini gerektirir. Bu şartlar, kartların destelenmesinin hep aynı pozisyonda olmaları ve kartı çekenin de çekiş tarzının tamamen aynı şekilde olması gibi hususiyetlerdir.

İhtimal hesabları bu sebepten iki fasılda mutalaa edilir. Bu fasıllardan biri hesabî ihtimal, diğeri ise aktüel ihtimaldir.

Hesabî ihtimal, bütün şartları yerine gelmiş sayarak müsbet neticenin hangi nisbet altında sağlanmasının mümkün olabileceğini, aktüel ihtimal ise şartların tutup tutmadığını bilmeden ne şekilde inceleme yapmamız gerekeceğini araştırmaktadır.

İskambil kâğıtlarından çeşitli kart sayılarından herhangi iki ihtimalin hangi nisbette tahakkuk edeceğini araştırırsak şu neticeleri buluruz :

İki kartlık bir destede iki kart aranılırsa nisbet, tabiatiyle 2/2 dir. ve istenilen iki kart da 1 ihtimalle elde edilir 3 ayrı kartlık bir destede iki kart çekilirse netice, üç ihtimalden birini verir :

Kartın, birini siyah, birini beyaz, birini de kırmızı renkli olarak kabul edersek, ihtimaller, ya siyah - beyaz, ya siyah - kırmızı, ya kırmızı - beyaz olur.

Dört kartlık bir destede neticenin altı ihtimalle belirdiğini yukarıda inceledik.

Beş kartlık bir destede ise netice 10 ihtimalle belirmektedir. Yani, kartları yine renklerle gösterirsek siyah, beyaz, kırmızı, yeşil ve mavi renklerden elde edeceğimiz iki kart ya (1) siyahla beyaz, ya (2) siyahla yeşil, ya (3) siyahla kırmızı, ya (4) siyahla mavi, ya (5) beyazla yeşil, ya (6) beyazla kırmızı, ya (7) beyazla mavi, ya (8) yeşille kırmızı, ya (9) yeşille mavi veya (10) kırmızı ile mavi olacaktır. Bu durumda kart sayısına tekabül eden ihtimal sayısı :

Kart sayısı	:	1	2	3	4	5	
İhtimal sayısı	:		1	3	6	10	olmaktadır.

Bu sayılar ise, evvelce işaretlediğimiz üçken silsilesinin sayılarıdır. Bu silsile sembolik olarak (C) harfi ile gös-

terilmektedir. Bu harfin alt tarafına destenin sayısı yazılır, üst tarafına da bu desteden kaç sayı ihtimali aranıyorsa o rakkam yazılır. Meselâ, iskambil kâğıdı misalini tekrar alırsak C_5^2 sembolü 5 kartlık bir desteden 2 kart çekme ihtimaline işaret olmaktadır. Yukarıdaki silsilelerin biribiri ile mukayesesi ihtimali formülü olarak :

$$C_n^2 = \frac{1}{2} n (n-1)$$

vermektedir.

Bu formüle göre, 52 kartlık bir destede 2 kâğıtlık ihtimal imkânı :

$C_{52}^2 = \frac{1}{2} 52 \times 51 = 1326$ olmaktadır. Yani, 52 kartlık bir destede meselâ, karamaça kızı ile karo valesini çekmek ihtimali 1325 de bir şans göstermektedir.

Şimdi, 2 kart yerine 3 kart çekme halindeki ihtimalleri inceleyelim : En basit olarak 3 ayrı kart destesinden 3 kart çekecek olursak tesadüf ihtimali tabii yüzde yüz olur. Yani, $C_3^3 = 1$ olur.

Kart dört destelik olursa, her karta bir numara vermek suretiyle ihtimaller :

Deste :	1	2	3	4
İhtimaller :	1	2	3	
	4	2	1	
	2	3	4	
	1	3	4	

olarak $C_4^3 = 4$ olur. Bunun gibi C_5^3 10 olmaktadır.

Normal silsileye tekabül eden sıralama ise :

$C_3^3 \quad C_4^3 \quad C_5^3 \quad C_6^3 \quad C_7^3 \quad C_8^3 \quad C_9^3$

1 4 10 20 35 56 84 olarak karşılanır.

Bu karşılanmanın hangi esaslara dayandığını araştıralım :

Üçken silsilesinin şu şekilde olduğunu evvelce tesbit ettik :

1 3 6 10 15 .....

Bunları biri biri üzerine toplamak suretiyle devam ettirirsek serinin :

1 (1+3) (1+3+6) (1+3+6+10)

1 4 10 20 şekline girdiğini, yani araştırdığımız neticeyi verdiğini görürüz. Bunlara ikinci derece üçken sayıları ismi verilmektedir. Hendesi şekil olarak da kaidesi üçken şeklinde olan ehramı temsil etmektedir.

Yukarıdaki şekillenmeye göre bu silsilenin teşekkül formülü :

$$C_n^3 = \frac{n(n-1)\ (n-2)}{3 \times 2}$$ olur ve bu formüle göre 52 kartlık bir desteden üç kart ayırma şansı olarak :

$$C_{52}^3 = \frac{52 \times 51 \times 50}{3 \times 2} = 22100$$ bulunur. Yani, bu desteden meselâ maçanın, kupanın ve karonun aslarını bir arada çekmek ihtimali :

$$\frac{1}{22099}$$ oranındadır.

İkinci derecede üçken sayıları üçüncü, dördüncü ve daha yukarı derecelerdeki sayı silsilelerinin de teşkil edilebileceğini göstermiştir. Bunlar da aynı esasa göre tertiplenirler şöyleki :

Tabii sayılar silsilesi :

$$1 = 1$$
$$1+1 = 2$$
$$1+1+1 = 3$$
$$1+1+1+1 = 4$$

Üçken sayılar silsilesi :

$$1 = 1$$
$$1+2 = 3$$
$$1+2+3 = 6$$
$$1+2+3+4 = 10$$
$$1+2+3+4+5 = 15$$
$$1+2+3+4+5+6 = 21$$
$$1+2+3+4+5+6+7 = 28$$

İkinci derecede üçken sayılar :

$$1 = 1$$
$$1+3 = 4$$
$$1+3+6 = 10$$
$$1+3+6+10 = 20$$
$$1+3+6+10+15 = 35$$
$$1+3+6+10+15+21 = 56$$
$$1+3+6+10+15+21+28 = 84$$

Üçüncü derecede üçken sayılar :

$$1 = 1$$
$$1+4 = 5$$
$$1+4+10 = 15$$
$$1+4+10+20 = 35$$
$$1+4+10+20+35 = 70$$
$$1+4+10+20+35+56 = 126$$
$$1+4+10+20+35+56+84 = 210$$

Dördüncü derecede üçken sayılar :

$$1 = 1$$
$$1+5 = 6$$
$$1+5+15 = 21$$
$$1+5+15+35 = 56$$
$$1+5+15+35+70 = 126$$

Beşinci derecede üçken sayılar da :

$$1 = 1$$
$$1+6 = 7$$
$$1+6+21 = 28$$
$$1+6+21+56+126 = 210$$

Böylece altıncı, yedinci ilh..... seriler devam edip gitmektedir. Bunlara göre de silsilenin (n) harfiyle gösterilen herhangi bir haddinde belirli kartları çıkarabilmek ihtimali de aşağıda tekrarladığımız formüllerle hesap edilebilmektedir.

Belirli kart sayısı 1 olursa formül :

$$C_n^1 = n$$

Belirli kart sayısı 2 olursa :

$$C_n^2 = \frac{n\,(n-1)}{1 \times 2}$$

Belirli kart sayısı 3 olursa :

$$C_n^3 = \frac{n\,(n-1)\;\;(n-2)}{1 \times 2 \times 3}$$

Belirli kart sayısı 4 olursa :

$$C_n^4 = \frac{n\,(n-1)\;\;(n-2)\;\;(n-3)}{1 \times 2 \times 3 \times 4}$$

Ve belirli kart sayısı 5 olursa :

$$C_n^5 = \frac{n\,(n-1)\;\;(n-2)\;\;(n-3)\;\;(n-4)}{1 \times 2 \times 3 \times 4 \times 5}$$

olur ve aynı suretle formül C_n^6 C_n^7 ..... için de devam eder.

Başka enteresan bir silsile de basit silsile sayılarını

daima bir evvel gelen sayıların çarpımlarını sıralamak suretiyle elde edilmektedir. :

1	2	3	4	5
1×1	1×2	$1\times2\times3$	$1\times2\times3\times4$	$1\times2\times3\times4\times5$
1	2	6	24	120

Bu silsilede herhangi bir (n) haddi, yanına bir (!) nida işareti konmak suretiyle (n!) olarak yazılır. Bu işaret (n) sayısının kendinden evvel gelen ve 1 sayısına kadar küçülerek devam eden bütün tam sayıların çarpımı manasına gelir.

Bu (n!) işareti, P (Pn) ile gösterilen basit muadelet formülüne de eşit bulunmaktadır. Basit muadelet, ayrı ayrı mefhumların sıralama şekillerinin tasniflerini ele alır. Meselâ, ayrı cinsten 4 madde alsak bu maddelerin tasnifi yapılırken bir tanesi evvela ..... ele alınacaktır. Demekki herhangi 4 maddenin tasnifinde 4 adet ilk tasnif şansı vardır. Bundan sonra gelecek maddeler için 3 adet ikinci tasnif şansı vardır. Yani, her madde için birinci ve ikinci olma şansı 3×4 sayıdadır. Bundan sonra da tasnifte üçüncü olma şansı aynı suretle her maddeye $4\times3\times2$ sayıda gelir. Ve nihayet, 4 üncülük şansı da $4\times3\times2\times1$ olur.

Bu suretle 4 maddelik bir tasnif sistemini P4 formülü ile gösterirsek burada $P4 = 4!$ olduğunu görürüz.

52 sayıdaki bir iskambil destesinde kartların tasnif şekillerinin sayısını tayin etmek için Pn formülü, P52 yani 52! dir. Bu da netice olarak astronomik sayılara gitmektedir.

İçinde n sayıda madde bulunan bir destenin sembolü Pn dir. Bu desteden r sayıda kısımlar ayrıldığı takdirde tasnif formülü A^{r}_{n} ile gösterilir.

Meselâ, A^{3}_{4} için 4 maddenin üçer üçer ayrılışı halini göstermektedir. Bu sayıların formülünü bulmak için yukarıda üçken serileriyle ihtimal hesaplarına esas olan formüllerden :

$$C_n^5 = \frac{n\,(n-1)\;\;(n-2)\;\;(n-3)\;\;(n-4)}{5\,!}$$

formülünü alalım. Bu düstur gereğince umumi formül :

$$(1)\;\; C_n^r = \frac{n\,(n-1)\;\;(n-2)\;\;\ldots\ldots\;\;(n-r+1)}{r!}$$ olur.

Burada her (r) grubunu türlü maddelerden çeşitli tasnife tabi olacak şekilde ayarlarsak kombinezonlar (r) misli kadar çoğalarak yani formül :

$$(2)\;\; C_n^r = r! \times \frac{n(n-1)\;\;(n-2+1)}{r!}$$

$$= n\,(n-1)\;\;(n-2)\;\;\ldots\ldots\;\;(n-r+1)$$

haline gelecektir.

Misal olarak yine iskambil destesini alalım :

52 kâğıtlık bir desteden 4 ası çekme ihtimali yukarıdaki 1 No.lu formülü tatbik edersek :

$$C_{52}^4 = \frac{52 \times 51 \times 50 \times 49}{4 \times 3 \times 2 \times 1} = 270.725$$ olur.

1

270.724

Bir deste iskambil içinde 4 asdan her birinin sıra ile ayrı ayrı çekilme ihtimali ise (2) No.lu formülün tatbiki suretiyle hesaplanacağından netice :

$$A_{52}^4 = 52 \times 51 \times 50 \times 49 = 6.497.400$$

1

6.497.399 olur.

Bu esaslar içinde ihtimal hesaplarının tatbikat şekillerini ve neticelerini gelecek yazıda inceleyeceğiz.

MASONLUK ve ÜNLÜ MUSİKİ ÜSTADLARI

★ Çeviren : Hâmit ÖREN ★

Bilindiği gibi Avusturya vatandaşı olan Amedeus Wolfang Mozart (27 Haziran 1756 - 5 Aralık 1791) bir Masoondu, zira Sihirli Flüt Operasını (La flute enchantée) ancak bir mason gereği gibi kullanabilirdi (*).

Bir Alman vatandaşı olan (17 Aralık 1770 - 26 Mart 1827) Ludwing Van Beethoven Mozart'ın dahil olduğu Locaya mensup olup bu loca'da (Zur Wolhtatgkeit) tekris edilmişti. Bundan sonra ileri derecelere kadar yükselmişdir.

Meşhur Macar Franz List (12 Ekim 1811 - 31 Temmuz 1886) yukarıda bahsi geçen her iki bestekârın mensup oldukları Locanın âmil azasından olmakla beraber hangi locada tekris edildiği bilinmemektedir.

Bir Alman bestekârı olan Joseph Haydn (1732 - 1801) ise Berlinde Zur Wahren locasında nurü ziyaya kavuşmuşdur.

Ünlü Finlandiyalı bestekâr Joseph Sibélius (1861-1957) Helsinki Locasının âmil azasındandı. Eserleri daima masonik merasimlerde çalınırdı.

Üç binden fazla Cantate besteleyen ve bunlar arasında bilhassa St. Jean d'Eté'ye ithaf ve tahsis edilen, bestesi ile şöhren bulan Franz Abt (1819 - 1885) Brunswick Locasının âmil azasındandı.

Giacommo Meyerbeer'e gelince, (1791 - 1864) bu ünlü Fransız bestekârı African ve Prophète namındaki meşhur operaları ve diğer eserleriyle Fransız musiki tarihinde büyük bir mevki isgal etmişdir. Kendisi Paris vadisinde

çalışan "Les frrès inséparables à l'Or" locasına mensup bulunmaktaydı.

Norveçli meşhur keman üstadı Ole Bull (1819 - 1880) Mason olmakla beraber hangi locadan olduğu öğrenilememiş ise de Bir çok Amerikan localarına kabul edildiği ve buralarda konserler verdiği bilinmektedir.

Sır Henry Rowley Bishop (1780 - 1885) namındaki İngiliz bestekârının Mason olduğu bilinmekle beraber Hangi locaya mensup olduğu malûm değildir. Bu musiki üstadının bestelediği "Home, Sweet Home" namındaki şarkısı bütün dünyada dinlenmektedir.

Sillivan ve Gilbert namındaki İngiliz bestekârının her ikisi de mason olup Gilbert (1826 - 1881) St. Machar d'Aberdeen Locasının, Sivillian ise (1842 - 1900) Manchester mahfelinin âmil azasından bulunmakta idiler. Bu iki musiki üstadı çok sükse yapan bir çok operetler vücude getirmişlerdir. Bunlar arasında bilhassa Mikado, Gondoliers ve Büyük Düka'yı zikredebiliriz. Sillivan bilhassa (İvanhoé) namındaki büyük Operasıyla ün salmışdır.

Aynı zamanda bir bestekâr olan İrlandalı Orkestra şefi Pattrick Gilmore (1829 - 1892) ın bestelediği askerî marşlar bütün dünyaya yayılmışdır. Otuz yaşında iken Amerikaya gelen bu musikişinas Massachussets de Nantuckett Birleşik Locasında tekris edilmişdir.

Bunlardan başka Kanadalı Geoffry O Herey New Jersey de Salomon Locası, İskoçyalı Sigmund Romberg namındaki Macar musikişinasi New York vadisinde çalışan "Perfect Ashley Lodge" mensup idiler.

Asıl ismi Kousevitsky olan Fablien Sevitsky Orkestra şefi olup İndianopolis vadisindeki "Oriental Lodge" in âmil azasından olup halen 33 dereceyi haiz bulunmaktadır.

1888 de Rusya'da doğmuş olan ünlü bestekâr İrvin Berlin çok muvaffakiyet kazanmış olan bir çok Şarkılarla her yerde temsil edilmiş operalarının bestekârıdır. En ziyade tanılan şarkıları arasında "Always" ve "Remember" adındaki parçaları pek meşhurdur. Bu Biraderimiz de 1910 da New York'da Munn locasında tekris olunmuşdur.

Amerikalı ünlü musikişinas Georges N. Cohan'ın hayatı oldukça gariptir. Brodway'de oynanan bir çok operetlerin muharrir ve bestekârı olan bu zat New York'da doğmuş New York Büyük Locasına bağlı Pacific Locasında tekris edilmişdir. Ancak kendisini çok mutekit bir Katolik göstermişti, devamlı ve çalışkan bir mason olmasına rağmen öldüğünde Katolik klisesi adetlerine göre dinî merasimle defn edilmişdir.

Metropolitan Operasının büyük tenorlarından olan Paul S. Althouse da Pansnsylavie vadisinde çalışan "St. John Lodge" azasından bulunmaktadır.

Thomas A Arne'e gelince Fransa'da pek tanınmıyan bu misiki üstadı Londra Locasına mensup olup Rule Britannia ve diğer 4 operanın mübdii, ayrıca iki oratoryo ve müteaddit senfonik şiirlerin bestekârıdır.

Musiki severlerin pek iyi bildikleri Grand Canyon ve Mississipi River parçalarının müellif ve bestekârı olan Rudolf Von Grofze de (1882 New York) New York vadisinde çalışan St. Cecile No. 568 locası âmil azasından idi.

Amerika Birleşik Devletleri Millî Marşının (Stars and stripes for ever) ile bir çok askerî marşların bestekârı olan John Philip Sousa da Hiram Locasının âmil azasındandı. (1854 - 1932)

Mason camiası içinde bulunan asrımızın meşhur bestekârları, orkestra şefleri, tenorları, klasik ve hafif müzik san'atkarı pek çoktur. Ancak bu vadiye temas etmiyoruz.

Lettres mensuelles'den Texas Locasından Eversett Weaner'in bir etüdü.

Çevirenin Notu

(*) Bu eserin yazarı Schikeder de bir biraderdir. Besteci ve yazarın mason olduğunu öğrenen ve Masonluğa aleyhtar olan Marie Thérèse bu operanın provalarına mani olmak istemişdir. Eser ilk def'a 1791 de Viyana'da oynanmışdır.

Mevzuu : Gece Kraliçesinin kızının iyi yetişdirilmediğini gören Baş Rahip kızı kaçırır. Kralicenin kızı bulması için memur ettiği Prens, onu bulur ve hemen kıza aşık olur. Ancak hakikî aşkın yüksek mertebesine ulaşmak için bir müddet çalışmaları ve bir imtihan geçirmeleri icap eder. İşte bu sırada prensi bir yılan kovalar fakat o sırada peyda olan 3 kız yılanı kaçırırlar. Diğer taraftan çıkagelen bir kuş - adam Prense bir sihirli çalgı verir. Prens Saray'da haps edilen kızı, bu çalgıyı çalarak kurtarır. Bu sefer de arkalarına bir zenci takılır, ancak onlar bunu da bertaraf ederler. Nihayet sevgililerin Güneş mabedinde düğünleri yapılır. Ötekiler de karanlığa karışıp kayb olurlar.

Kısaca hulasa edilen bu operanın mevzuunda karanlık, zulmet, seyyahatler rehberin yardımı ile maniaların atlatılması ve nihayet nura kavuşulması gibi safhalar eserin ne derece masonik bir karakter taşıdığını gösterir.

H. Ö.

Çok bilen konuşmaz

Çok konuşan da bilmez

Lao - Tseu

YOGA

NEFSE HÂKİMİYET TEKNİĞİ - SAADET YOLU

★ İlhan GÜNGÖREN ★

5 - 6 bin senelik Hint tefekkürünün ana mecrasını teşkil etmiş ve Brahmanlık, Budizm, Taodizm, Zerdüşt mezhebi hatta kısmen Müslümanlık gibi dinler içinde inkişaf zemini bulmuş olan ve insanı hayatî ve esasî her davranışında inceliyerek mükemmeliyete yüceltmeği hedef tutan bir sistem hakkında konuşmak cüretini bana veren Yoga ile kısa ve sathi temasımın gerek maddi ve gerek manevi sıhhatımda kısa zamanda meydana getirmiş olduğu büyük ve şaşırtıcı tahavvüldür.

Benim gibi Yoga ile ancak kitaplarla temasa gelmiş bir kimse tarafından anlaşılması ve ifade edilmesi pek güç ve her suretle ikdidarımı aşan bir mevzu hakkında zamanınızı almağa teşebbüs etmekteki cesaretim hayati önemi olan bir mevzu üzerinde umumi bir fikir verebilmek ve Yoga hakkında kardeşlerimin alâka ve meraklarını uyandırabilmek arzusundan ileri gelmektedir.

Yoganin Garp Medeniyeti İçindeki Önemi :

Sözlerime eski İngiliz Başvekili Winston Churchillin 1950 yılında avam kamarasında söylemiş olduğu bir nutuktan aldığım bir pasajla başlamak istiyorum.

Churchil, bu nutukta : "Devrimizde insan hâkimdir" diyor. "Tabiat kuvvetlerine karşı bu güne kadar kimsenin hayalinden bile geçiremiyeceği bir üstünlük sağlamıştır. Maddi varlığının problemlerini kolaylıkla halledebilecek iktidara sahiptir. Vahşi hayvanarı inkiyat altına almıştır, hatta kısmen haşarata ve mikroplara karşıda za-

fer kazanmıştır. Bir Altın devri, bir sulh ve terakki devrinin başlıyabilmesi insanın elinde, yenmesi lâzım gelen en son ve en müthiş düşmanı kaldı : Bizzat kendisi."

Romaine Rollandın asrın en büyük Hint mütefekkiri olarak vasıflandırdığı Shri Orabinda Gnose, Garp medeniyeti içinde insanın yerini şu veciz cümlelerle anlatmaktadır.

« Garp tekniği sayesinde insanın tabiat kuvvetlerine galebe ettiği sık sık söz konusu edilmektedir. Hatta insan cinsinin mevcudiyet sebebini dahi buna bağlamak isteyenler vardır.

« Hakikaten son asırlarda ilmin gelişmesi ile muayyen sahalarda garp teğniğinin tabiatı kontrol altına aldığını ve tabiata karşı elde edilen bu galebenin bazı mevzularda cidden pek büyük ve şaşırtıcı olduğunu kabul etmek lâzım.

« Ancak bir çok sahalarda insanın tabiat kuvvetlerine karşı elde ettiği bu galebe ne kadar büyük olursa olsun insan oğlunun hakiki varlığına ve kaderine hiç temas etmemektedir.

« Tabiatın en canlı parçası ve hayat kuvvetinin menbaı olan insan dimağı olduğu gibi kalmakta ve burada ihtiraslar, tamah ve insanın hayvani tabından gelen insiyaklardan hasıl olma bir alaca karanlık içinde yalan hakikati maskelemekte, peşin, hükümler hakikatın yerini tutmakta basit kanaatler ideallerin yerine geçmektedir.

« İşte insana ve insan cemiyetine hükmeden insan dimağının hali-hazır durumu budur. »

Filhakika Garp dünyasının son asırlarda başardığı süratli teknik gelişme zihni melekelere temas eden her hangi bir ilerleme getirmemiş bilakis zihni sağlığı bozucu menfi bir istikamet almıştır.

Medeniyet zihne huzur getirmek şöyle dursun, insa-

nı kütle içinde eriterek bir sosyal rakam mertebesine indirmiş. Reklamcıların, politikacıların elindeki radyo ve basın vasıtaları ile iyiyi kötüden ayırmak hassasını yokederek şahsi düşünce kudretini şunun bunun elinde oyuncak etmiştir. Teknik gelişme istiraplı sinir buhranlarının menşei olmuştur. Akıl Hastahanelerini dolduran hastaların sayısı her sene evvelki senelere nazaran bir rekor teşkil ediyor. Sinir hastalarının miktarı her yıl riyazi bir katiyetlle artıyor. Sinir bozukluğu asrın hastalığı sayılıyor. İnsanların gittikçe nefislerini kontrol kuvveti azalıyor. Teknik medeniyet insanların saadetine hizmet etmedi. Medeniyet Fabrika dumanları ve birbiri üzerine yığılmış binalar arasında insanı en tabii hakkı olan saf havadan, tabii ışıktan ve konserve sanayiinin inkişafı tabi gıdadan, mahrum etti. Muvaffakiyet yarışı ve yarına karşı duyulan emniyetsizlik zihni ve ruhi huzurdan mahrum etti. İşte tekniğin temin ettiği konfor aletleri ve galebe ettiğimizi iddia ettiğimiz medeniyet için ödediğimiz ücret bu. Bir doktor veya mütefekkir garp tekniğinin başardıkları ile tahrip ettikleri arasında tarafsız bir kıyaslama yaparsa bilmem garp tekniğinin tarafını tutabilir mi ?

Bu sözlerimden garp medeniyetinin ve tekniğinin aleyhinde olduğum hakkında bir kanaat uyanmasından endişe ederim. Garp tekniğinin başardıklarından insan olarak iftihar duymamak kabil değil. Ancak garp medeniyetinin insanların saadetine ve huzuruna hizmet etmediğini ifade etmek istiyorum.

Gazetelerinizi açınız merak saikası ile saadet kelimesini arayınız bulamıyacağınıza bahse girerim. Rastlıyacağınız kelimeler Cinayet ölüm, intihar, mahkûmiyet, kaza, harp ve buna benzer kelimelerdir. Saadet mevzuubahis değildir. Medeniyet bizi saadete götürmedi. Hiç şüphesiz her gün otomobil sahiplerinin adedi artıyor. Radyo, çamaşır makinası, buz dolabı gibi daha çeşit çeşit aletleri olanların sayısı çoğalıyor. Fakat yolda gidenlerin Oto-

büs ve Troleybüstekilerin yüzlerine bakınız. Yüzler gergin ve endişeli hayat organizmayı yıpratan bir mücadele. Muvaffakıyet ise sonu olmıyan bir merdiven mütemadiyen basamakları çıkacaksınız bir zirvenin mevcut olmadığını anlıyarak eğer tırmanma hevesiniz tükenirse geriye bakmak yasaktır.

Saadet buz dolabında, otomobilde ve bilmem ne türlü konfor aletlerinde olmadığı gibi sinirlerini tüketme bahasına muvaffakiyet merdivenini tırmanmaktada değil. İnsan etrafında gürültülerle şikayetlerle feryatlarla çevrili kafesinde oradan oraya atlıyan bir sincap gibi, Garp tekniği ve medeniyeti insanın saadeti, huzuru için bir yol gösterememişse acaba bütün dinlerin, bütün felsefelerin ve medeniyetlerin doğum yeri olan şarktan bir hayat düsturu, hayatı yaşamağa değerli kılacak bir mana aramak mümkünmüdür? İşte bu zihni tavırla pek çok garplı mütefekkir gözlerini şarka çeviriyor.

Yoga Nedir ?

Yoga şarkta binlerce senedenberi tedris ve tatbik edilmektedir. Bu doktrin zihni ve bedeni bir arada ele almakta ve zihni ve bedeni eksersizlerle benliği geliştirerek ve zihni tasfiye ederek insanı saadete ulaştıran bir hayat ve yaşama düsturu vermektedir.

Yogiler binlerce seneden beri gittikçe terakki ettirilmiş ve bir nesilden diğerine intikal ettirilmiş bir hayat ilminin bekçileridir. Yoga insana sağlık, sükûnet, cevvaliyet, yaşama sevinci verir bundan başka bir çok uzvi rahatsızları giderir, en başta zihni tasfiye ederek insanı parazit fikirlerden endişe ve üzüntülerden nevrozlardan kurtarmak suretile hakiki benliğine kavuşturur.

Bize bu kadar çok şey vadeden bu metod hiç bir hususi kabiliyet veya maharete ihtiyaç göstermez.

Bedeni bir arıza olmadıkça iradeyi yahut zihni temerküz (Concentration) kabiliyetini bertaraf eden bir rahatsızlık bulunmadıkça devamlı olarak tatbik edilecek eksersizlerle yavaş yavaş concentration (temerküz kabiliyeti) artacak irade gelişecek, kendine hâkimiyet, zihni sağlık, zihni berraklık, komplekslerin, şüphelerin sabit ve parazit fikirlerinin yerine doğru bir istikamet ve bunun neticesi saadet ve her meslek sahibi için muvaffakiyet yolu açılacaktır.

Yoganın sırrı insan varlığının tümü üzerine tesir etmesidir. Yoganın birinci hedefi sağlıktır. Beden ve zihin sağlığı. Yoga insanı bir bütün olarak düşündüğü ve kıymetlendirdiği için vücudumuzun veya zihnimizin her hangi bir tarafındaki bir arızanın benliğimizdeki bir arıza ve bozukluk olarak mütalaa edilmesi lâzım geldiğini düşünür, benliğimizin her hangi bir noktasındaki bozuklluk nihai fonksiyonuna müessirdir.

Yoga insan bedeninin insan ruhunun evi olduğuna inanır ruh beden içinde tahakkuk eder ve beden içinde mevcudiyet bulur. Bunun için beden her türlü itibara ve ihtimama layıktır. Yogiler,ruhlarını yüceltmek için vücutlarını hakir gören hristiyan azizlerinden farklıdır. Yogi hayati kudretinin bütün organlarından geldiğini farketmiştir. Organları üzerinde sıhhatten gelen bir hâkimiyet kurar.

Yoginin beden üzerindeki bu alakası bedene ve bedeni zevklere düşkünlükten farklıdır. Beden yogi için bütün kudretlerine sahip olabilmek için bir vasıtadır.

Yoga bütün benliğini şuurun etkisi altına almak ve şuur altını da şuura çıkararak şuuru genişletme tekniğidir. Yaygın bir şekilde varlığını şuurunun tesiri içine almak ve bedeni üzerinde bir şuur kazanmak ana biyolojik olumların şuur yoluyla hissedilmesi insana sukunet, hayırhahlık ve bütün kuvvetlerine sahip olmaktan gelen bir

cesaret ve saadet verir Yoganın hedefi sadhakı yani yoga tarikini takip eden kimseyi 5 hissin ötesinde bir idrakla berrak bir görüşe, mutlak basirete ve Kornatın dört bucutlu idrakine götürmektir.

Yoga kelimesinin muayyen ve sarih bir manası yoktur daha doğrusu manası bir asırdan bir asıra bir yoga sisteminden diğerine değişmektedir. Yoga kelimesinin altında toplanan değişik sistemler ve metotlar mevcuttur. Bir klasik ve sistematik yogadan bahsetmek kabil olduğu gibi popüler ve borak yogadan, inzıvayı ve itikafı esas tutan yogadan cinsi münasebeti mutlak hakikatin kavranması için bir vasıta olarak kullanmak isteyen erotik ve tantrik yogadan da bahsetmek kabildir. Fakat hangi yoga olursa olsun insanın benliği ile alemşumul benlik arasında bir bağlantı kurmayı esas alır. Yoga luğat manasında bir araya bağlamak bir boyunduruğa koşmak manasına gelir. Mutlak benliği insan denen hapishanesinden kurtarmayı esas tutan bir riyazet tekniğidir. Arzuya ihtirasa ve maddeye galebe çalınmadıkça benlik maddenin hapishanesinden kurtarılamaz.

Yogada ne merasim ne doğma ne de metafizik bir kuvvetten istiane vardır. Muhakeme etmez, karar vermez bu sebeble hiç bir hata yapmak tehlikesine düşmez.

Yogi olduğu ve doğduğu gibi kalmak istemiyen bir tecrübecidir. Daha mükemmel olmağa çalışır. Hakiki benliğini tahakkuk ettirmek için tabiata karşı bir teşebbüse girişmiştir. Bütün bu çabası her hangi bir dine bağlı olablir veya olmıyabilir. Bir tarikattan ziyade psiko-fizyolojik bir jimnastik bir antrenmandır. Pehrizkârlık ihtiraslara ve insiyaklara galebe gayreti bir günah endişesine bağlı değildir. Bütün bu gayret ve çabasından neticede bir mükâfat beklemez. Beklediği şey giriştiği tecrübelerinin neticesini izlemek, eğer mümkün olabilirse mutlak benliğin şuur ve idrakine varmaktır.

Yogada merasim yoktur, rit yoktur, fakat sistematik yorulmak bilmez bir araştırma vardır. Yoga hiç bir hususta mutlak bir inanç ve yeknesak bir davranış isteyen katı bir sistem değildir. Yogayı takip eden her şahsın tabına ve şahsiyetine intibak ettirilmesi kabildir. Hatta dünyada ne kadar yogi varsa o kadar da yoga sistemi vardır denebilir.

Yoga bir takım tavırlardan ve jestlerden kendine mahsus bir mantık yaratmıştır. İlk bakışta bu hareketler ilim bakımdan rastgele ve sebebsiz görünebilir. Fakat Psikoloji ilminin son 40 - 50 sene içinde kaydettiği gelişme Yogaya yeni bir ışık tutmuş ve bu tavır ve hareketlerin ilerde tafsiline gayret edeceğimiz hem zihne hem de bedene yararlı olan Psiko - Fizyolojik önemini ortaya koymuştur. Bu da ilmin yogayı insanın benliğine taalluk eden hususlarda bir kaç bin sene geriden takip ettiğini göstermek bakımından manalıdır.

Yoga Tekniği :

Milattan 500 - 600 sene evvel Patanjali isminde bir hint mütefekkiri tarafından yazılmış klasik ve sistematik yoganın ana kitabı sayılan Yoga Sutras isimli kitapta insanların her türlü bedbahlığının bizzat insan zihninin yarattığı aşağılık şartlara mutavâat etmesinden ileri geldiği ifade ve izah edilmiştir. Bedbahlığı bertaraf etmek ve saadete ulaşmak için bizzat zihnimizin yarattığı aşağılık şartlara mütavaat etmemek onları değiştirmek lâzımdır. Bu günkü hayat şartları bir mesai gününün çeşitli icapları zihnimizi ve sinirlerimizi germekte ve yormaktadır. Acaba sinirlerimizi gevşetmeden yorgunluklarımızı dinlendirmesini biliyormuyuz? Maateessüf pek az insan kendini gevşetmesini ve sinirlerini dinledirmesini bilmektedir. İşinden evine dönen pek çok iş adamının zihnini o günkü ve yarınki işine ait endişeler, düşünceler kurcalamaktadır. Pek çoğunun işine ait endişe ve düşün-

celerine bir de evine ait üzüntüler endişeler düşünceler ilâve edilmektedir. Bu üzüntüler çoğu zaman uykularımızı da bölmekte rüyalarımızı işgal etmektedir. Ertesi sabah yataktan bir gün evvelkinden daha bitkin daha yorgun uyanıyoruz. Önümüzde çeşitli problemlerle dolu iztiraplı bir iş günü uzanmaktadır. Bu yorgun sinirlerle işe başladığımız bir günde küçük şeylerin bizi sinirlendireceği her şeyin zıddımıza gideceği şüphesizdir. Kızgınlıklar, hiddetller, nefretler birbirini takip ettikçe yorgunluğumuzun mütemadiyen artacağı sinirlerimizin de gerilmesinin gittikçe fazlalaşacağı tecrübe ile bildiğimiz bir hakikat. Çoğumuz bu fasit dairenin çarkından bütün hayatımızca kendimizi kurtaramıyoruz. Bu devamlı yorgunluk bir çoklarını sinir Kliniklerine Akıl Hastahanelerine götürüyor. Bütün bedbahtlığımızın bütün iztiraplarımızın yorgun sinirlerimizden ve kendimizi dinlendirmesini bilmediğimizden ileri geldiğini anlamadan etrafımıza kızarak kusurun ve kabahatin etrafımızdan olduğuna, içinde yaşadığımız şartlardan ileri geldiğine kendimizi inandırmıya çalışıyoruz. Yorgun sinirlerimiz muhitimizdeki güler yüzlleri bizden uzaklaştırıyor. Hayatda muvaffakiyet şansımız azalıyor. Biz bunu insanların vefasızlığına şansımızın olmayışına vehmediyoruz. Bizzat zihnimizin yarattğı bu aşağılık şartlara mütavaat etmemizin bedbahtlığımızın yegane sebeb iolduğuna bundan 2500 sene evvel yazılmış ve söylenmiş olmasına rağmen inanmıyoruz. Korkuların endişe ve hiddetlerin çeşitli üzüntü ve manevi iztirapların sadece zihnimizin yarattığı ve yorgun sinirlerimizin beslediği tavırlar olduğunu şuurumuzdan ziyade şuur altından gelen tesirlerin içinde hareketlerimizin hatta fikir ve düşüncelerimizin sahibi olmadığımızı farketmeden yaşıyıp gidiyoruz. Bütün zihin melekelerimiz bu çeşitli heyecanlar içinde dalgalı bir suyun dibten çamurları kaldırıp suyu bulandırması gibi çamurlu ve bulanık bazan bu bulanık su içinde hakiki benliğimizi görür gibi oluyoruz. Ama bulanık ve çamurlu olan zihnimiz böyle

berrak bir görüşe müsait değil, bazan sanki bu kâbustan uyanıp bir gün hakiki benliğimize kavuşacakmışız gibi bir vehme kapılıyoruz. Bir şu işi halletsem bir şu neticeyi temin etsem ondan sonra yaşamağa başlıyacağım diyoruz. Sonra yeni endişe mevzuları, yeni üzüntüler bizi bu hayalden uzaklaştırıyor .Çoğumuz hakiki hayatına başlamak için şu veya bu hadiseyi beyhude bekliyor. Fakat endişeler, üzüntüler ve bedbahtlığımızın sebeblerinin dışardan gelmediğini bunları bizzat zihni tavrımızla yarattığımızı gözden kaybediyoruz.

Şu halde ne yapmak lâzım? Yapılacak şey çok basit, yorgun sinirlerimizi gergin zihnimizi gevşetmek ve dinlendirmek, korkudan ,endişeden hiddetten gelen dalgaları yatıştırmak zihnimizdeki dalgaların kaldırdığı çamurların kumların dibe çökmesini temin ederek zihnimizi berrakllaştırmak, zihni melekelerimizin hakiki değerlerini kazanmasına imkân vermek benliğimize bir şans vermek.

Derin Teneffüs :

Sinirlerimiz dinlenmek için bol oksijene muhtactır. Birinci ve en mühim uzvi faaliyetimiz olan teneffüsü doğru nefes alıp vermesini maatteessüf insanların pek çoğu bilmemektedirler. Teneffüs hayvanlarda hislerden gelen idraklere göre değişen bir tempo ile gayrişuuridir. İnsanlarda hayvanlardan farklı olarak ruhi haletlerimize göre temposu ve derinliği tahavvül eder. Meselâ hiddetlendiğimiz zaman nefesimizi tutarız. Nefes alış verişimizin idrakinin teneffüs otomatizmini bozmuş olması yüzünden insanların pek çoğu devamlı ve yavaş bir asfiksiden muztariptir. Sağlık üzerine kitap yazmış olan bir doktor pek az insan havasızlıktan boğulmuştur. Fakat senelerce gayri kâfi teneffüs etmekten ölenlerin adedi sayısızdır diyor.

(Devamı var)

EBEDÎ MEŞRİKA GÖÇEN KARDEŞLERİMİZ :

	Ölüm tarihi	Locası
Aziz Güneri	20/10/1963	Sevgi
Halit Erozan	5/10/1963	Ülkü
Hakkı Say	16/10/1963	İzmir
Necati Engez	20/10/1963	Müsavat
Behzat Butak	25/10/1963	Fazilet
Mes'ut Cemil	31/10/1963	Ülkü
Fehim Canal	31/10/1963	Sevgi
Cevat Orhon	11/11/1963	İrfan
Alexandre Akestoridis	12/12/1963	Hulus
Haluk Şehsuvaroğlu	23/12/1963	Kültür
Şükrü Hazım Tiner	23/12/1963	Müsavat

G